

Selahattin DUMAN

İstanbul'un eski kışları **kitap** oldu

İZMİR'den gelen kız kardeşim İstanbul'a meraklanan her taşralı gibi sabah akşam sokakta.

İki gün önce de İstiklal Caddesi'nde "**Belki hayatın anlamına denk gelirim**" diye gezinirken o acayip fırtınaya yakalanmış.

Hava aniden kapanmış. Sağanak bir yağmurla birlikte gelen sert rüzgâr tozu dumana katmış. Birkaç saat önce insanlara "**Yaz erken geldi**" dedirten hava gitmiş, kış havası aniden bastırıp, **Taksim**'i gafil avlamış.

Nazi uçaklarının hava saldırısından kaçır gibi koşuşturanlar paçayı ancak Metro'ya kapağı attıklarında kurtarıyor.

★ ★ ★

Kız kardeşim ders alma alametleri olmadığından bugün yine sokağa çıkmaya hazırlanıyor. Başında gezdirdiği beş parça bigudiyi de çıkarıp saçını taradı mı hazır olacak.

Yeğenimle birlikte o bigudileri niye taktığına dair çok kafa yorduk. Çünkü o kadar zahmetten sonra çıkardığında, kafasında görüntü olarak değişen bir şey yok. O saçlar yine "**ekin görmüş keçe**" gibi duruyor.

Tahminlerimiz o bigudileri, aradığında yeri bilinsin diye başına taktığı şeklinde. Evden çıkarken arkasından sesleniyorum.

"**Yanına bir hurka alaydın, İstanbul havası bu.**"

İSTANBUL'U BOZAN ISI FARKI

Yazımızı "**mevsimin oynaklığına**" bağlarken "**Nerede o eski İstanbul kışları?**" çekip, nostaljimizi azdıracak yerlere geldik.

İstanbul'un **Anadolu** yakasında kalan ucu ile **Trakya**'da kalan ucun arasındaki mesafe iki yüz kilometreden fazla. Bir ucunda kar yağarken öbür ucunda güneşte gezilebiliyor. Bir de ortasında Boğaz'ı, yani yirmi dört saat yaşanan deniz havası var.

Gel de bu havadan istikrar bekle.

Çocukluğumun İstanbul'u bir milyon nüfusluydu. Kar yağdı mı günlerce kalırdı? Şimdiki İstanbul'da nüfus belirsiz, yine de insanın "**kelle hesabını**" tutamayanlar, araçların sayısını biliyorlar.

Nereden bakarsan bak, trafiğe çıkan günlük araç sayısı dört milyondan fazla. Binaların ve mağazaların verdiği ısıyı, sokak lambalarını, araç motorlarının hararetini hesaba katın.

İstanbul'un kıyısı ile göbeği arasındaki ısı farkının altı yedi derece olduğu görülür. Hal böyle olunca çok beklersiniz o eski, karlı buzlu kışları..

★ ★ ★

Geçen yüzyılda, yani 1900'lü yıllarda İstanbul iki ağır kış yaşamış. Birincisi **1929**'da, ikincisi de **1954**'te. İkisinde de Tuna Nehri'nden kopan buzlar gelip **Boğaz**'a dolmuş.

Deniz buz kestiğinden üzerinde yürünür olmuş. İnsanlar Boğaz'da gezinen dev buz parçalarının üzerinde fotoğraflar çektirip "**maceracı ruhlarını**" kayda geçirmişler.

İSTANBUL'UN KIŞ GÜNLÜĞÜ

İstanbul fotoğrafları üzerinde söz sahibi birkaç insandan biri olan şehir arşivcisi **Cengiz Kahraman** da İstanbul'da yaşanan, unutulmaz iki "**Boğaz kesen kışın**" kitabını yapmış.

Kuşekâğıt üzerine basılı fotoğraflarıyla ciltli, fiyatlı bir **kitap** olmuş. (**Yapı Kredi Yayınları**)

Kitap sadece benzersiz fotoğraflarla süslü değil. **Cengiz Kahraman**, dönemin gazetelerini taramış. **1929** ve **1954** yıllarında yaşanan o kışların, üçer aylık günlüklerini de çıkarmış.

Böylece, gazete fotoğrafları ile güncellenmiş iki harika kışın panoramik görüntüleri ortaya çıkmış. Üstelik içinde birbirinden güzel insan hikâyeleri var.

19 Ocak 1929 tarihli **Cumhuriyet** gazetesinden alınma haber ise en sevdiğilerimden biri oldu. Üsküplü **Ramazan** ile kardeşi **Muharrem**, Yemişçi İskeleyi'nden buldukları bir kayıkçı ile "karşıya geçmek üzere" 20 kuruşa anlaşmışlar.

Yolun tam ortasındayken iki kardeşten büyüğü **Kayıkçı Salih**'e "**Sana 20 değil 10 kuruş vereceğiz**" demiş. Niye mi? "**Çok yavaş gidiyorsun da ondan.**"

Bu laf üzerine kavga çıkmış, üç adam boğuşmaya başlamışlar, kayık alabora olunca da denize düşmüşler. O buz gibi denizde debelenirken yetişen balıkçılar bunları 10 kuruş için ölmekten kurtarmış.

★ ★ ★

Kitap masamın üzerinde duruyor. Gözüme iliştiğçe kitabı açıyorum. İstanbul'un o harika kış mevsimlerinde kâh **Boğaz**'ı seyrediyorum, kâh karlı sokaklarına dalıyorum. Eline sağlık **Cengiz Kahraman**.